

ANALISI D'UN LLENGUATGE INVENTAT PER UN PARAFRENIC (1)

Pels Drs. OSCAR TORRAS i RAMON SARRÓ

En la literatura psiquiàtrica, observacions com la que motiva aquesta comunicació semblen sumament rares. L'extraordinària penúria bibliogràfica en matèries de psiquiatria de què patim a Barcelona explica que dels treballs existents només en tenim un coneixement indirecte. Així del cas citat per *Delacroix* d'un dement paranoide estudiat per *Maeder* que viu en un món delirant del qual és ell l'heroi i crea un llenguatge personal sense preocupar-se de propagar-lo: *Die Excellenzspreche*, o també *Salisjeur*. Aquest llenguatge sembla tenir un caràcter fortament autista.

Una altra observació citada per *Storch*, *Schneider*, *Stockert*, etc., és la de *Tuckzek* que analitzà un llenguatge d'una catatònica. A cada nova paraula corresponia un concepte constant. Ella mateixa donava la traducció que d'altra manera hauria estat impossible esbrinar. Tot i mantenint sintaxi alemanya feia gran ús dels seus deficients coneixements de francès. A voltes els neologismes procedien d'alucinacions acústiques, essent el malalt incapaç de donar-ne la significació. Deia *le lied* en lloc d'ocell, *le heiss* (calor en alemany) en lloc d'estiu, *le tanz* en lloc de metge, bassant-se en què els metges de sala giraven (*herumtanzen*) al voltant del professor durant la visita.

Existeixen també observacions de llenguatge inventats, en la literatura sobre espiritisme. A *Flournoy* es deu l'interessant observació de *Mlle. Smith*, persona instruïda i intelligent, espiritista coneguda i mèdium d'anomenada en les societats espiritistes de Ginebra; per justificar els seus viatges interplanetaris i les seves reencarnacions, (l'obra de *Flournoy* porta el

(1) Treball de l'Institut Mental de la Santa Creu.

t   t significatiu Des Indes a la planete Mars) es veu en la necessitat de parlar sanscrit i "marciano", però tant un com l'altre són una deformació de la llengua materna barrejada la primera amb certs matisos d'accentuació del sanscrit. Sembla que la m  di  m quan trobava que la paraula tenia un caràcter exòtic,   s a dir, no francès, ja quedava satisfeta.

Molt pròxims a aquest tipus de llenguatge de la Srta. Smith són els dels glosol  lics que en una mena d'estat ext  tic profetitzant, fabricant-se sovint llenguatges inintel  ligibles a tots i fins a ells mateixos. Són llenguatges que serveixen per relacionar-se amb "l'Esprit".

Els nous llenguatges d'altres malalts v. g. paralítics no ens interessen en aquest lloc.

El nostra cas, interessant sota diversos punts de vista clínics i que debem classificar com a parafr  nic per la conservació de la personalitat, encara que per molts altres aspectes faci pensar en una esquizofrènia paranoide, és sobretot digne d'ésser presentat per comentar i analitzar el seu intent de reforma de llenguatge no reduït a l'adopció d'uns quants neologismes, sinó consistint en una completa renovació del diccionari, guiat pel seu sistema delirant.

Rafael S. S.   s fill de pares normals, però compta en els seus antecedents familiars de branca materna amb diferents casos de perturbació mental: el seu avi matern mor   alienat; una germana del mateix sofrí igualment trastorns psíquics greus, i una altra germana va su  cidarse en plenes febres tif  diques. Nasqué el nostre malalt estant la seva mare en infecció estreptoc  cica de forma erisipelatosa. Als 6    7 anys comença els primers estudis a l'escola, sense dificultat en l'educació. Curs   la carrera d'advocat. Fou soldat de quota, i en aquella època entr   de redactor a "La Lucha", d'en Marcellí Domingo. Estant una vegada de guàrdia en el quartel d'Atarasan  s dispar   el fusell perquè no el rellevaven; l'arrestaren per haver-li trobat proclames revolucionàries, però estigu   pocs dies al calab  c pequ   es comprovà la seva anormalitat. Malgrat tot, posteriorment acab   la carrera i fins i tot es present   a oposicions per notaries per dues vegades, retirant-se sempre quan ja estava davant del Tribunal i sense contestar absolutament res, com una manifestació més de la seva extravagància (negativisme?). Es col  c   després en una Secretaria d'una societat obrera, però calgué acomiadar-lo per irregularitats en el seu com  s. Des de llavors, cada dia més retret, però encara fou detingut per segon cop, a casa seva, per haver en-

viat un document a Madrid, insultant el cap del Govern, llavors el General Primo de Rivera, amenaçant-lo amb un desastre segons sembla, aquest document d'una extensió quilomètrica era molt incompreensible. Li donaren la llibertat per haver comprovat altre cop l'origen del fet en la seva perturbació mental ja evident.

El març de 1930 ingressa el pacient a l'Institut Mental. Vàrem establir coneixença amb un home de 33 anys, vestit correctament, de tracte cortès, amb unes grans melenes i barbes negres, de faccions harmòniques de tipus corporal amb afinats leptosomàtiques; robust. Malalt orientat en l'espai i en el temps d'un llenguatge normal que cridava l'atenció pel seu acurament i precisió. Sense neologismes. El pacient fou fotografiat encara que a disgust seu, per ésser un dia de significació per ell. El disgusta de menjar, però davant de la nostra insistència va resignant-se a fer-ho, no tardant en adaptar-se a la vida de l'establiment després d'un breu període de descontent. Durant els primers dies se'l trobava dret, immòbil al mig de la sala, en actitud meditativa i amb un llibre a les mans. A voltes estava a les fosques, però ens manifestava que estava acostumat a llegir en aquelles condicions. Resultava impossible fer-se càrrec de si l'esperit el malalt estava o no en activitat les llargues hores durant les quals es mantenia dret com una estàtua. El pacient ens manifestà que no experimentava sensació de cansanci, "que era com si fos un altre el que estigués dret". Creia que podria caminar 4 dies sense interrupció i que no coneixeria la fatiga. Algunes voltes, però, havia tingut edemes maleolars. Explica que a casa seva treballava quasi sempre dret per virtut de les seves idees sobre una vida econòmica i també perquè "els jutges haurien de dictar les sentències drets per donar la impressió de "rectitut". Realment a la seva cambra hi havia passat un any reclòs i sembla que en la disposició dels mobles i en molts altres aspectes havia imposat a totes les coses un "ordre nou". Allí havia estat un any treballant en la "reforma del Diccionari", en la reforma de la constitució i de codis i altres qüestions semblants.

Durant l'època d'isolament en la seva cambra, havia sofert manifestacions psicosensorials bastant intenses. A voltes una petita vibració "localitzada i indistinta" que a la llarga resultava "extemporànea i penosa". Altres visions de viatges per països desconeguts o bé visions "deshonestes", asqueroses contra religió que li han estat inspirades pels seus enemics.

També hi havien alucinacions acústiques. Les paraules no-

ves que més endavant descriurem, eren a voltes obtingudes per aquest mitjà, però no sempre eren utilitzables; eren "heretgies científiques". En una altra conversació el pacient dóna molt poca importància al factor alucinatori en la gènesi dels neologismes. El pacient també sostenia "diàlegs per intuïció, sense presència". Mentre que en general dóna de bon grat ressenyaments sobre les seves creacions lingüístiques, en canvi parla amb evident disgust del seu món delirant. Tocant un tema relatiu a alguna de les seves idees delirants capitals, s'exalta intensament. Són aquestes totes elles de tema megalomànic i d'ansies de reforma. El malalt, que indubtablement té un concepte exagerat de la seva personalitat i sobretot de les seves dots psíquiques, es creu en condicions i en la necessitat de provocar una completa reforma social que ja inicià en forma activa en el primer període de la seva psicosi, com ja hem esmentat. En parlar de l'actual rei d'Espanya al qual té un odi reconcentrat i del qual no vol ni esmentar el nom substituint-lo per una perífrasi en sentit ridiculitzant es posa furiós. Empra un to de persona indignada i agraviada en els seus sentiments més íntims. El pacient havia passat molts esdeveniments a la vida. "Tots els meus coneixements privats han estat coses públiques". Des de que fa uns anys que va tenir una acció judicial amb l'Audiència de Barcelona, es va convèncer de la insuficiència del llenguatge. Sobretot li repugnaven certes ambigüitats. Cada vegada més va anant-se donant compte del desequilibri entre la idea nova i la paraula vella. Davant de certes paraules sentia com una "exigència externa de modificar-les", sense inclinació personal, sense amor propi ni egoisme buscava la forma més intensiva, més carregada de significació. Així començà la idea i d'allí passà a l'execució del seu projecte de reforma del llenguatge.

Citem a continuació alguns dels neologismes creats pel malalt, senyalant alguns dels membres intermediaris que relliguen la paraula tradicional amb la nova.

Oceano Indic — *Ocetlan*; per supressió de *ano* i concentració de dos paraules.

Oceà Atlàntic — *Ocestremlan*; perquè va d'extrem a extrem i de dalt a baix.

Barcelona — Diu el pacient que deu canviar-se perquè lliga massa amb Britània, és dir, el país nefast per excel·lència, segons ell. No dóna el nom definitiu.

Butlletí — *Ofblat*; de *blat* (fulla) en alemany i of; anglès.

Cadira — Silly; abreviatura de llit.

Asia — Urios; perquè lliga amb Europa pels Urals; modificada la terminació amb “rios” perquè per all  passen grans rius.

Alumini — Stincutini . Segons el pacient, deuen suprimir-se els començaments amb A perquè aix  comença Alfons; nom odiat per ell. Cutini  que talla; utilitzat a la cuina.

Mediterrani — R tilmer.

Matem tica — Eprikrait; de pri, idea de principi; kra idea de fi (crac) krait, terminació germànica corrent.

Ajuntament — Konsende; per relació amb els antics “consejos”.

“Medi” — Midi; per apartar el record de Sant Med  m rtir.

Am rica — M rica; per supressió de la A, pel motiu ja apuntat.

Liliput — Lileccin; per suprimir la terminació que s’assembla massa a puta.

Brillantes — Lumnitbru; de bru idea de negre; de fosquedat; relacionat amb carbó (el brillant és un carbonat). Adem s, bru està prop de brut; aix  la paraula uneix els dos extrems.

Professor — Profesder, ja que der  s més universal; lliga m s der que or.

No seguim donant exemples per no allargar massa aquesta comunicació.

El llenguatge del malalt està caracteritzat per la creació de paraules que substitueixen les del llenguatge corrent i que posseeixen una significació constant excepte alguns petits lapsus provocats per una fallida comprensible de la memòria. Els motius en els quals s’inspira aquesta transformació són entre altres els següents: Primer, un factor afectiu subjectiu: Aquelles paraules, s l l bs o lletres que presenten alguna similitud amb altres complexes delirants deuen ésser suprimides. Aix , M rica en lloc de Am rica; Ocetlan en lloc de Oceà Indic per supressió de ano. Lileccin en lloc de Liliput, per la semblança terminal amb puta. Els complexos d’acció dinàmica més intensa semblen ésser el de Alfonso XIII el de l’homosexualitat anal; el de política, etc. No cal dir el lligats que estan tots entre ells. Segon, un altre principi que el pacient infringeix sovint, és certa tendència econòmica; és dir; escurçar les paraules. Tercer, desig de crear un idioma universal, el qual és la principal causa de la barreja d’idiomes, aix  *ofblat* en lloc de butlletí, de blat, fulla en alemany, i of anglès. A voltes el malalt feia algun error

perquè els seus coneixements lingüístics eren molt inferiors a les seves necessitats. Quarta, tendència a aconseguir una major adequació entre la paraula i el concepte corresponent. Així, Ocestremlan, en lloc d'Oceà Atlàntic, perquè és un Oceà que va d'extrem a extrem, com que d'altra banda un llenguatge onomatopèic i "concentrista" (Storch) és impossible excepte en algunes paraules, i no cal dir pel que respecta a la seva correspondència visual, el malalt anava únicament a parar a altres paraules que li semblaven més carregades de significació. Així, Lumnitbrú, en lloc de brillantesa, no es veu, perquè ha d'expressar millor la idea de brillantesa que la paraula corrent i usual. Quint, un impuls reformador i negativista que porta el pacient a canviar les paraules únicament per reformar, aquesta tendència, està, naturalment, encoberta. Sisè, una voluntat d'extravagància que potser ho és solament de novetat. Sèptim, una finalitat estètica, doncs les paraules són en general agradables de so i purificades de tota grolleria, ultra les seves arrels en l'"esfera" (Schilder), en la consciència marginal rica d'associació afectiva en la qual radiquen les arrels de la poesia. Vuitè, tendència (a voltes indestitjada) a donar moltes accepcions a les paraules "de vegades massa giros", deia el mateix malalt.

La motivació psicològica del llenguatge del malalt, és com es veu, múltiple, i en tot, no creiem haver-la exhaurida. Està, doncs, "plurideterminat", i la nostra missió és ara destacar els determinants essencials reduint-los, si és possible, a un sol trastorn bàsic. Com que la invenció del llenguatge no és més que un producte conseqüent de l'activitat patològica del pacient, descobrir les forces que mouen aquestes, és a un temps descobrir les que han generat el llenguatge. Creiem que la millor manera d'interpretar el nostre cas és considerar-lo com l'evolució d'una personalitat anormal, és dir, sota l'aspecte de paranoia (en l'accepció Kretschmeriana), doncs debem tenir en compte la conservació de la personalitat (de lire passionels de Clerembault). El que el caracteritza principalment és l'esperit d'oposició i de lluita contra el dret i la constitució política i la representació màxima de l'Estat a Espanya, i per últim contra el llenguatge, és dir, contra les principals manifestacions espontànies de la vida i de l'activitat col·lectiva, arrelades en la tradició. (Per quina causa la religió i la vida familiar, de constitució monogàmica, no li semblen necessitats de reforma, resta un problema.) El malalt se'ns presenta des de la joventut en pugna amb la societat; d'un costat ell volguent canviar el curs de la història de l'altra la

vida col·lectiva que segueix indiferent el seu ritme segons les seves lleis pròpies. El pacient va aix  perdent progressivament el contacte amb la vida de la seva època,  on radica l'error del pacient en l'època en què encara podria considerar-se'l com un home amb una concepció del món distinta dels dem s; essent encara discutible si es tractava ja d'un malalt? No és difícil dir-ho. En no saber veure o no saber sentir el caràcter obligatori i coercitiu de la vida social que s'imposa a l'individu sense el seu previ consentiment i que la voluntat individual  s d'una impotència absoluta per modificar. Esser sord a la vida formidable de l'"home" ("Mann") de Heidegger, que sols pot canviar-se seguint i adaptant-se al seu ritme propi. Només el geni pot posar-se en aparent oposició amb la societat accelerant el procés dialèctic de la seva evolució. El camí del nostre pacient sembla certament el del geni, encara que en la seva empresa ni un geni hauria reeixit. En tot cas, el destí del nostre malalt confirma les analogies entre la dinàmica afectiva del geni i del psic pata, tal com ha estat senyalat recentment per Kretschmer.

Aquesta falta de "sintonia" entre la societat i el pacient sols aparentment té arrels intel·lectuals; darrera d'aquestes hi han els factors afectius decisius. En el nostre cas devia existir una *hiperreson ncia afectiva autops iquica* que determinava una paracalificaci  del valor de la personalitat pròpia, que li impedeix de veure que una tal reforma com la del llenguatge deu ésser fruit d'un "contracte social". Certament, el malalt  s afectuós en el tracte i el seu inter s constant és la vida política en llur més alta significació, però això no deu enganyar-nos sobre l'egocentricitat de la seva concepció de la societat. D'altra banda com ha dit Spranger d'una manera massa dogm tica, el polític ve guiat per damunt de tot per la set de glòria i el bé de la societat és per ell un mitjà per tal fi. Naturalment que existeixen tipus diversos que no cal confondre; el nostre pacient, és evidentment del grup dels idealistes, però li manca un mínim d'oportunisme i de sentit pràctic per pactar amb la societat. Es un bell exemple del geometrisme o *intellectualisme morbit* que ha descrit Minkowski i qual definició podria ésser la d'una intel·ligència que no té en compte la vida de la societat.

El llenguatge creat pel nostre pacient deu, doncs, ésser considerat com un producte de la seva vida delirant autística. La diferència específica entre el llenguatge del nostre malalt i el normal podem formular-la basant-nos amb Schilder que diu: "La base del concepte no sols està constituïda per un fragment

del món real, sinó que amalgamat amb aquest, conté fragments del pretèrit individual i de l'actitud instintiva". Aquesta base individual afectiva és la que predomina en les creacions lingüístiques dels nostre malalt.

La personalitat del nostre malalt pot ésser compresa d'aquesta manera com una lluita mig heroica, mig ridícula entre la societat i l'individu. A partir d'un moment que la història clínica no permet de fixar exactament, la personalitat del pacient entra en la psicosi orgànica. En lloc de l'*evolució d'una personalitat* anormal ens trobem davant d'un *procés* que no trenca la dinàmica evolutiva de la vida del pacient, però fa que es continuï a un altre nivell. Quant a fixar les diferències entre la simp-tomatologia "procesual" i la que deriva de la personalitat prepsicòtica, és un dels problemes més difícils de la psiquiatria que ultrapassa l'objecte d'aquesta comunicació.